

FRI-16.203-1-ID-01

METHODOLOGICAL GUIDELINES FOR DIPLOMA PROJECTS IN DESIGN: A STUDY AND ANALYSIS ²²

Assoc. Prof. Yordan Doichinov, PhD

Department of Industrial design,
“Angel Kanchev” University of Ruse
Phone: +359 88 727 3040
E-mail: doichinov@uni-ruse.bg

Asist. Prof. Silvia Tcheparova, PhD

Department of Industrial Design,
“Angel Kanchev” University of Ruse
Phone: +373 88 820 2808
E-mail: scheparova@uni-ruse.bg

Senior Assist. Prof. Desislav Gechev Ivanov, PhD

Department of Industrial Design,
“Angel Kanchev” University of Ruse
Phone: 359 82 888 845
E-mail: d_gechev@abv.bg

***Abstract:** When compiling curricula and training programs, the main goal is to conduct modern and convertible training. This requires serious theoretical and practical preparation, which students must undergo in the course of their training. A responsible attitude to the entire “life cycle” of the student requires an appropriate didactic organization of the educational process and in its final phase – graduation. This report presents the results of a survey conducted among students and graduates on the need to create more detailed methodological guidelines for the selection of topics for diploma projects, as well as their development.*

***Keywords:** Design, Education, Guide, Effectiveness.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Дизайнът е творческа работа, тясно свързана с всички области на материалното производство. Характерно за проектната дейност тук е необходимостта да се създават продукти, които да бъдат възпроизведени в големи серии, предназначени за индустриалното, масовото производство. Точно тук е съществената разлика от занаятчийския подход, където проектната дейност е ориентирана към единични бройки или много малки тиражи.

Освен с проектиране на отделни продукти и изделия, дизайнът е свързан с комплексно проектиране и на среда – жизнена, работна и трудова, с прилагане на системен подход на проектиране в системата “човек-машина-среда”. От това следва, че е налице многопосочност на решаваните проблеми, от гледна точка на дизайн-областите и възможностите за формулиране на теми, обект на разработка за дипломно проектиране на студентите от специалност “Дизайн”.

Целта на настоящия доклад е да представи резултатите от проведено проучване сред студенти и дипломанти относно необходимостта от създаване на по-подробни методични указания при подбора на теми за дипломни проекти, както и тяхното разработване.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Проучване сред студенти и дипломанти относно необходимостта от създаване на по-подробни методични указания относно подбора на теми за дипломни проекти, както и тяхното разработване.

²² Докладът е представен на Научната сесия на Секция „Промислен дизайн“ на 24 Октомври 2025 г. с оригинално заглавие на български език: МЕТОДОЛОГИЧНИ НАСОКИ ЗА ДИПЛОМНИ ПРОЕКТИ ПО ДИЗАЙН: ПРОУЧВАНЕ И АНАЛИЗ.

Ред на провеждане на изследванията:

Анкетния формуляр е създаден чрез уеб приложение Google Forms и е разпространен до целевите групи във Фейсбук. Анкетирането е извършено в периода 01.09.2025 г. - 10.11.2025 г. Формулярът съдържа 5 въпроса (от които 3 са отворени) по изследваната тематика, касаещи различни аспекти от разработката на дипломни проекти.

Получените резултати са обработени в помощта на Microsoft Excel

Продължителност на изследването: 01.09.2025 г. - 10.11.2025 г.

Обхват на изследването: Анкетите са изпратени общо до 41 студенти и дипломанти, специалност „Дизайн“. Отговорили са общо 16 респонденти. От тях:

8 са приключили работата си по дипломните проекти. Тази група респонденти имат обективен поглед върху процедурата по дипломиране и осъзнато са преминали през всички етапи на дипломното проектиране – избор на тема; утвърждаване на темата и назначаване на ръководител и рецензент; разработване на дипломния проект по методическото ръководство на преподавател от специалността и получаване на рецензията. От тази гледна точка мнението и м и препоръките им са с по-голяма тежест.

8 души от анкетираните тепърва ще започват работа по дипломните си задания.

По тази причина анализа на отговорите ще бъде разделен на 2 части.

Начин на провеждане на изследването: Анкетата е фокусирана и търси мнението на студенти от специалност „Дизайн“ – дипломанти и студенти от 4 курс, а които им предстои избор на тема и разработка на дипломни проекти. Анкетата е проведена онлайн, като този начин дава възможност тя да бъде попълнена в удобно време и място. Начина на провеждане позволява да бъдат дадени добре формулирани и обмислени отговори и да бъде конкретно заявена позиция и отношение към заявената тема. С част от анкетираните са проведени предварителни разговори разясняващи целите и задачите на проучването.

Оборудване и екипировка за провеждане на изследването:

За провеждане на изследването е ползван компютър с интернет връзка и профил в Google за използване възможностите и ресурса на Google Forms.

Резултати от анкетното проучване

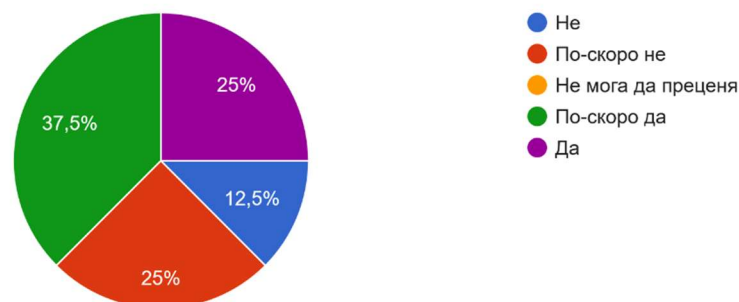
ВЪПРОС 1. Дадените методични указания за ИЗБОР НА ТЕМА за дипломен проект достатъчно ясни ли са?

И в двете групи респонденти (дипломанти и студенти от 4 курс) преобладаващите отговори са с „Да“ и „По-скоро да“, но има и сериозен процент 37,5% на отговорилите с „Не“ или „По-скоро не“.

Тези факти дават сериозни основания да се работи върху актуализиране на методическите указания по начин, който да е достатъчно ясен за хората, които ще преминават през тази процедура.

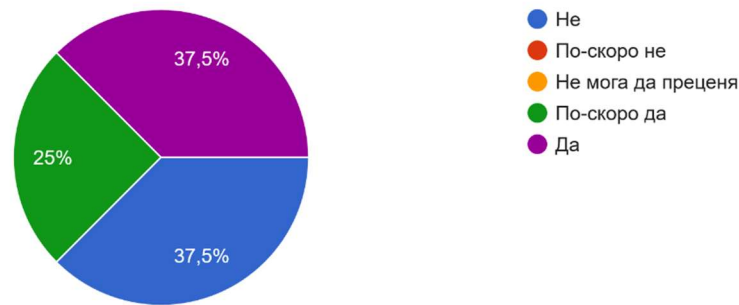
Дадените методични указания за избор на тема за дипломен проект достатъчно ясни ли са?

8 отговора

Фиг. 1. Процентно разпределение на отговорите дипломантите на първи въпрос.

Дадените методични указания за избор на тема за дипломен проект достатъчно ясни ли са?
8 отговора

Фиг. 2. Процентно разпределение на отговорите **студентите** на първи въпрос.

ВЪПРОС 2. Според Вас, какво още може да се добави към методични указания за избор на тема за дипломен проект? Моля опишете с няколко думи!

Този въпрос е от отворен тип и дава възможност на анкетирания в свободен текст да изразят мнението си. Отговорите са дадени без редакторска намеса (с пунктуацията и правописа на респондентите).

- Първата група от 8 отговора е на дипломанти;
- За сега нямам идея какво може да се добави;
- Мисля, че всичко е ясно и точно;
- Трябва самата структура на текста да е лесна за възприемане с подточки;
- указанията за избор на тема са ясни;
- Примерни към всяко направление;
- Мисля, че няма какво още;
- Пособие, книга или сайт, от където да черпят креативни идеи;
- Добре е да бъдат обяснени тези методични указания за избор на тема на студентите. При четенето на документа се подразбира, че някои от областите на дизайна са "по-важни" от други или са по-предпочитани от други. Тъй като специалността се казва "Дизайн", не мисля, че е добре да се правят такива впечатления.

Втората група от 8 отговора е на студенти от 4 курс

- Повече конкретни насоки за избор на тема.
- Може да се покажат по конкретни примери от вече споменатите критерий, за да се улесни разбирането на избраната област от дизайна.
- Да се премине през всеки етап без значение важноста
- Няма какво да добавя по въпроса.
- Примерни пособия.
- Какви са ни уменията и в коя област сме добри на Дизайна
- При разработване на една дипломна работа от повече от един дипломант необходимо ли е всеки един от тях да подаде темата по отделно

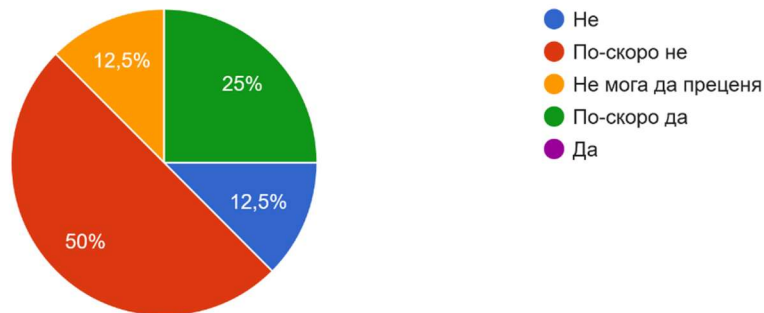
Изборът на тема за дипломния проект е изключително важен, защото именно тя определя доколко дипломанта ще може да покаже своите силни страни. Добре подбраната тема позволява да се демонстрират уменията, които се владеят най-добре, и да се интегрират знания от предпочитани дисциплини. Това прави работата по дипломния проект не само по-ефективна, но и по-смислена.

Добре избраната тема може да има дългосрочни ползи. Тя често служи като мост към първа работа или стаж, особено ако е свързана с желаната професионалната посока. Дипломният проект може да се превърне в основа за портфолио, или до бъдещи изследвания, публикации или да стане ядро на по-нататъшното академично или професионално развитие.

ВЪПРОС 3. Дадените методични указания за ИЗПЪЛНЕНИЕ на дипломен проект достатъчно ясни ли са?

Дадените методични указания за изпълнение на дипломен проект достатъчно ясни ли са?

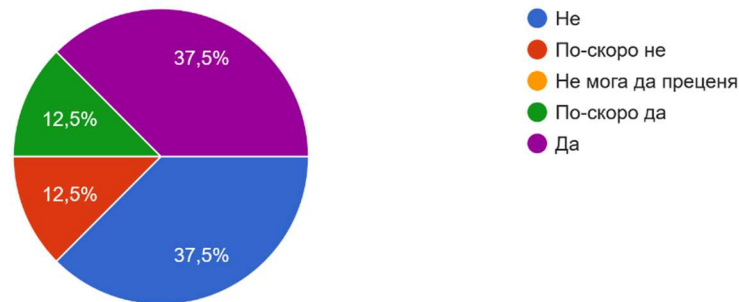
8 отговора

Фиг. 3. Процентно разпределение на отговорите дипломантите на трети въпрос.

Дадените методични указания за изпълнение на дипломен проект достатъчно ясни ли са?

8 отговора

Фиг. 4. Процентно разпределение на отговорите дипломантите на трети въпрос.

Получените отговори в големия си процент показват, че съществуващите указания за изпълнение на дипломен проект не са достатъчно ясни. Очевидна е необходимостта от тяхното преразглеждане и осъвременяването им по начин, по който те ще покрият нуждите на дипломантите.

ВЪПРОС 4. Според Вас, какво още може да се добави към методични указания за изпълнение на дипломен проект? Моля опишете с няколко думи!

Този въпрос е от отворен тип и дава възможност на анкетираните в свободен текст да изразят мнението си. Отговорите са дадени без редакторска намеса (с пунктуацията и правописа на респондентите).

- Първата група от 8 отговора е на дипломанти
- За сега нямам идея какво може да се добави
- Минимум обем на обяснителната записка, както и конкретни формати за презентационните табла и портфолиа
- Много неща, но най-вече описание как в дипломния си проект трябва да се включат теми от възможно най-много предмети, които са изучавани до тогава. Тоест Цветознание, Естетика, Графичен дизайн, ХПО и така нататък и задължително трябва да има физически елемент като макет или плакат.
- Много са точките в указанията могат да се преструктурират, за добавяне е много относително зависи от темата на проекта
- Адаптиране на указанията спрямо различните направления, защото сега се ориентирани повече към 3Д дизайн. Масово в нашият курс сме избрали графичен дизайн и ни беше трудно да преценим кои точки трябва да включим и кои не.
- Например в Графичен дизайн какви са минимум и максимум материали, които може да изготви дипломант

- Примери и обяснения с по-прости думи, понеже през годините много от студентите забравят някои от термините

- Ако не бяха обяснени от доц. Гунев, нямаше да бъдат разбрани. Може би е добре да се добавят пояснения, че не всяка точка е подходяща за всяка област от дизайна. Също така е добре да бъде пояснено в заглавието на "Съдържание на графичната част", че се отнася за таблата, защото при първите няколко преглеждания на документа, не става ясно какви са тези съдържания и защо са толкова много.

Втората група от 8 отговора е на студенти от 4 курс

- Какви са интересите на студентите спрямо специалността
- Някои от точките за изпълнение на дипломен проект са непрактикувани по време на процеса на обучение, затова представата какво биха изисквали е неясна.

- На този етап не мога да кажа

- Няма какво да добавя по въпроса.

- Повече информация за рецензията и как се действа с нея.

- Нямаме все още методични указания за дипломен проект

- Минимален обем за записката (книжно тяло)

Дадените отговори достатъчно ясно показват какво липсва в методическите указания за изпълнение на дипломен проект от гледна точка на студентите и дипломантите. Наложително е, при следващата редакция, в методическите указания да бъдат взети под внимание всички основателни коментари.

ВЪПРОС 5. Кои са въпросите, които възникнаха по време на разработката на дипломния проект и на които не намерихте отговор в съществуващите указания?

Този въпрос е от отворен тип и дава възможност на анкетираните в свободен текст да изразят мнението си. Отговорите са дадени без редакторска намеса (с пунктуацията и правописа на респондентите). Въпроси номер 5, 6 и 7 са включени само в анкетата, предназначена за дипломантите, понеже са насочени към процеса на разработване на дипломния проект.

Дипломантите са дали 5 отговора

- Дали таблиците са задължителни да се добавят в записката

- На горе посочените

- Как да търсим подробна информация и как да цитираме източници, най-вече сайтове. От кого освен преподавателите, които са доста скромни в помощта си, можем да търсим съвет или идеи.

- Не беше ясно точно какво трябва да се опише в точка 5.3 Изследвания и решения на различни аспекти от системите: • "ЧОВЕК – МАШИНА" • "ЧОВЕК – СРЕДА" • "ЧОВЕК – МАШИНА - СРЕДА" и точка 4.3 Детайлни разработки на отделни функционално - структурни и организационно - йерархични елементи (детайли, части) и връзки.

- Как правилно да структурирам целия проект.

ВЪПРОС 6. Откъде или от кого намерихте отговор на възникналите въпроси?

Този въпрос е от отворен тип и дава възможност на анкетираните в свободен текст да изразят мнението си. Отговорите са дадени без редакторска намеса (с пунктуацията и правописа на респондентите).

- Дипломантите са дали 6 отговора

- Ръководителя

- От доц. Дойчинов

- Сами сме си ги намерили или с въпроси към вече завършили студенти

- обсъдихме с ръководителя, ненужните точки не ги включихме

- Ръководител на ДП и ръководител Катедра

- От ръководителят ми по проекта.

ВЪПРОС 7. С какви проблеми се сблъскахте при оформянето на документите, които трябваше да попълвате?

Този въпрос е от отворен тип и дава възможност на анкетираните в свободен текст да изразят мнението си. Отговорите са дадени без редакторска намеса (с пунктуацията и правописа на респондентите).

7 отговора

- Трудноста с справянето с програми с които не съм работил преди
- Нямах

• Че за доста от тях се сетихме в последния момент и се оказва, че са важни и без тях не може като например описанието на дипломния проект, който не беше важен, но после се оказва, че без него не може. Че трябваше да издирваме преподаватели, които не са си нанесли оценките. Постоянното ходене до канцеларията, което ако е описано точния ред на събитията в методиката ви за завършване може да се случи с най-много 2 посещения.

- никакви

• С документите за попълване нямах проблем, но бланките за Обяснителна записка, и задание на ДП не бяха актуални (теглиш ги от сайта на катедрата), бяха с дата 2012 г. и не актуален Р-л Катедра и Ст. Инспектор.

- Спазване на точни указания за това кое да е попълнено на компютър и кое да е ръкописно.

• Информацията в документите не е подновявана относно ръководител катедра и старши инспектор.

Изводи

1. Налага се преосмисляне и преформулиране на методичните указания за ИЗБОР НА ТЕМА за дипломен проект с цел по-висока степен на яснота.

2. Налага се преосмисляне и преформулиране на методичните указания за ИЗПЪЛНЕНИЕ за дипломен проект с цел по-висока степен на яснота.

3. Отговорите на отворените въпроси дават достатъчно насоки, в които да бъдат оптимизирани методическите указания за разработване на дипломни проекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При съставянето на учебни планове и учебни програми, основната цел, която се поставя е провеждането на модерно и конвертируемо обучение. Това налага сериозна теоретична и практическа подготовка, която обучаваните трябва да преминават в хода на своето обучение. Отговорното отношение към целия „жизнен цикъл“ на студента изисква подходяща дидактична организация на учебния процес и в неговата финална фаза - дипломирането.

REFERENCES

Anguelova, S., (2023) Motivation is the key, *Techniques and technologies to support sustainable education in the academic sphere*. Conference proceedings, Year I, Book 1, EUt+ Academic Press, 2023, pp. 307-315, ISSN 2815-5254.

Dovramadjiev, T., D. Dobрева, T. Murzova, M. Murzova, V. Markov, I. Iliev, Kr. Cankova, G. Jecheva & G. Staneva (2024). *Interaction Between Artificial Intelligence, 2D and 3D Open Source Software, and Additive Technologies for the Needs of Design Practice*. In: Iglesias, A., Shin, J., Patel, B., Joshi, A. (eds) Proceedings of World Conference on Information Systems for Business Management. ISBM 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 834. Springer, Singapore.

Georgieva B., (2025) *Creativity and Design, Technologies and techniques to support sustainable education in the academic sphere*, pp. 192-203, ISSN 2815-5254.

Kerala State Institute of Design. (n.d.). *DIPLOMA PROJECT GUIDELINES*. Kerala, Kerala.

Korolev, A. (2016) Methodical recommendations on the implementation and design of diploma theses. Gzhelsk. **(Оригинално заглавие:** Королев А. В. (2016). *Методические рекомендации по выполнению и оформлению дипломных работ*. Гжельск).

Shichkov, I. (2022). *Methodological recommendations for the preparation, layout and defense of the final qualification work (VKR)*. Moscow. **(Оригинално заглавие:** Шичков И. В. (2022). *Методические рекомендации по подготовке, оформлению и защите выпускной квалификационной работы (ВКР)*. Москва; институт бизнеса и дизайна).